

„Sciences Sociales”, nr. 1(71), 1988

Numărul 1 din 1988 al revistei „Sciences Sociales” se deschide cu un dialog între președintele Academiei Naționale de Științe a Indiei, profesorul A. Pental și președintele Academiei de Științe a U.R.S.S., academicianul G. Marciuc, având ca temă *Știința și societatea: orizontul anului 2000*.

Pornind de la constatarea că o serie de oameni de știință din cele două țări se confruntă cu probleme similare privind accelerarea dezvoltării socio-economice a societății sub impactul revoluției științifice și tehnice, organizatorul întrevederii — redacția revistei „Sciences Sociales” — a propus spre dezbateră o arie tematică amplă vizînd în principal:

— rolul științei în lumea contemporană (știința ca instituție socială și știința ca fenomen spiritual comun întregii umanități);

— știința și accelerarea dezvoltării socio-economice a societății (priorități și valori ale dezvoltării științifice, probleme ale cooperării dintre cele două țări);

— formarea unui nou mod de gândire adecvat imperativelor erei nucleare (scientificarea ca unul din elementele esențiale ale noii mentalități, știința și tineretul);

— responsabilitatea omului de știință (rolul opțiunii morale în condițiile progresului științific și tehnic);

— continuitate și inovație în dezvoltarea cunoașterii științifice.

În esență, cei doi savanți au apreciat că la orizontul mileniului III știința, în general, va deveni pivotul dezvoltării sociale, inclusiv a omului însuși și a tuturor aspectelor vieții sale. Astăzi, trăim în epoca progresului științific și tehnic rapid, cu consecințe care deseori nu pot fi pronosticate mai ales în sferele sociale ale dezvoltării societății. Fiecare din noile descoperiri care se succed într-o cadență fără precedent schimbă situația în lume, deplasînd accentele tradiționale ale dezvoltării cu precădere spre sfera științei și sfera socială. În interacțiunea complexă a dezvoltării științifice și sociale numai știința este capabilă de a prevedea cu un grad mai ridicat de probabilitate eventualele schimbări ce ar putea rezulta prin aplicarea uneia sau alteia din descoperirile științifice. Așadar, știința este pe cale de a deveni nucleul esențial al dezvoltării pentru orice societate, permițînd rezolvarea a numeroase probleme locale sau regionale.

În același timp, știința despre om îmbrăcînd multiple discipline este în curs de a deveni o prioritate centrală în dezvoltarea științei, omul fiind în fapt subiectul principal al dezvoltării sociale.

Despre „formarea noii mentalități”, „prefacere”, „reinnoire revoluționară” procese esențiale de mare actualitate care definesc caracterul crucial al epocii, necesitatea accelerării progresului socio-economic, a asigurării unui nivel calitativ nou al dezvoltării socialiste a societății sovietice — se ocupă în articolul *Esența revoluționară a reinnoirii* reputatul specialist sovietic G. Smirnov.

Evidențiînd scopul final al transformărilor revoluționare — revitalizarea tuturor sferelor vieții țării pentru a pune în valoare imensele potențialități ale socialismului, pentru a da curs liber realizării lor plenare, demonstrînd astfel în practică faptul că adevăratul progres al umanității nu este posibil decît prin reorganizarea socialistă a societății — autorul analizează condițiile, modalitățile și forțele motrice capabile a susține „saltul” societății sovietice spre un stadiu calitativ superior.

În grupajul „Etnologie: aspecte actuale” sînt reunite patru articole pregătite pentru cel de-al XII-lea Congres internațional de științe antropologice și etnologice. I. Bromlei urmărește evoluția istorică și perspectivele etnologiei ca știință, remarcînd faptul că odată cu progresul societății sarcinile cognitive se îmbogățesc, obiectul acestei discipline științifice sporind în complexitate. În studiul *Populația mondială în pragul secolului XXI* S. Bruk, combătînd concepțiile malthusiene și neo-malthusiene pe baza unor minuțioase analize statistice privind dinamica populației și a resurselor materiale ale planetei, apreciază că în condițiile unei utilizări judicioase (ceea ce exclude cursa înarmărilor) Terra ar putea asigura condiții de viață pentru o populație mult mai numeroasă decît cea prezentă sau dintr-un viitor previzibil. L. Drobijeva analizează condițiile obiective ale creșterii rolului conștiinței naționale în articolul *Cultură și raporturi între naționalități*. Se apreciază că în U.R.S.S. există condiții sociale și politice propice dezvoltării relațiilor interetnice amicale, în paralel cu dezvoltarea conștiinței naționale. Un studiu

de antropologie fizică, *Tendințele evoluției umane*, semnat de A. Zubov, pune în discuție câteva din datele științei moderne referitoare la tabloul evoluției Universului și a umanității, ca principala forță transformatoare a acestuia. Aceluiași eveniment științific — Congresul internațional de științe antropologice și etnologice — li sînt consacrate: documentarul *Direcții principale ale studiilor etnografice și antropologice în U.R.S.S.* și informații bibliografice — *Cărți de etnografie*.

Pe teme economice semnează articole: V. Kiricenko, *Reorganizarea sistemului de gestiune și planificarea centralizată*, și E. Obminski, *Țările în curs de dezvoltare și economia capitalistă mondială*.

Revista mai cuprinde studii interesante de istorie, literatură și lingvistică, politologie, juvenologie ș.a. Ca de obicei, bogatele rubrici „Viața științifică” și „Publicații” întregesc informația oferită cititorului.

Doina Dragomirescu

„The Developing Economies”, nr. 4, 1987

Aparținînd Institutului de dezvoltare economică din Tokio, revista „The Developing Economies”, pe care o supunem atenției cititorilor, se dorește a fi o tribună deschisă schimburilor de idei, pentru a stimula astfel studiile teoretice, empirice și comparative axate pe problemele specifice unor țări dezvoltate din Asia.

Această regiune cuprinde popoare caracterizate printr-o mare varietate de situații din punct de vedere economic, politic și social, cu seturi valorice-normative proprii, fiecare confruntîndu-se cu dificultăți pe care încearcă să le rezolve conform opțiunilor sale prevalente, sistemului politic revenindu-i rolul determinant în stabilirea alternativei considerată optimă.

Poate că nicăieri marile contraste dintre stadiile de dezvoltare nu sînt mai pregnant evidențiate ca în țările asiatice. Diferențele între unele state din punct de vedere al progresului științifico-tehnologic și al întregului cortegiu pe care îl presupune acesta — sînt apreciable, în ciuda apropierii lor geografice și în lipsa unor măsuri adecvate decalajele se pot chiar accentua.

Studiile evidențiază că factorii decizionali sînt conștienți de necesitatea adoptării unor programe care să cuprindă reforme complexe, în vederea unei dezvoltări mai rapide a economiei, pentru a slăbi și pe această cale presiunile tot mai insistente ce se fac simțite pe plan social. O creștere demografică explozivă, lipsa locuințelor, șomajul, mizeria în care se zbat milioane de oameni reprezintă tot altfel de probleme grele cărora trebuie să li se facă față cît mai repede posibil. Soluțiile paliative, de moment, cu caracter administrativ nu mai dau rezultate nici măcar pe perioade scurte, generînd, în schimb, noi probleme care se acumulează.

Studiile efectuate încearcă tocmai să demonstreze acest lucru pe exemple concrete din țări cu sisteme politice și economice diferite cum ar fi China, Thailanda, Japonia etc. indicînd în mod clar că și această regiune a planetei se găsește la ora marilor opțiuni, de care depinde viitorul lor, din toate punctele de vedere.

Pînă în epoca industrialismului, o opțiune politică eronată privind dezvoltarea putea afecta doar în mod parțial cadrul societal mai larg dintr-o țară, datorită caracterului limitat al nivelului de producție, al inovațiilor tehnice introduse în circuitul productiv. Actualmente, revoluția tehnologico-științifică a modificat în mod radical starea de lucruri precedentă, prin aplicarea maximă a cuceririlor științei în, practic, toate domeniile vieții, prin împletirea strînsă și intercondiționarea reciprocă a actului politic cu cel economic și social.

Decizia politică deține un rol de o importanță nemaiîntîlnită anterior, deoarece numai în urma unor opțiuni politice clare, care să favorizeze și chiar să prefigureze jaloanele și sensul dezvoltării în condițiile RTS, celelalte elemente ale complexului mozaic putîndu-se integra armonios ansamblului societal.

Și în aceste condiții pot apare — și apar — disfuncționalități și tensiuni între elementele întregului, dar acestea pot fi rezolvate mai ușor în sensul prefigurat de avîntul general al științei și tehnologiei și în concordanță cu cerințele sale, decît în cazul unei societăți rămasă în afara circuitului general care acumulează astfel probleme insurmontabile în toate nivelurile.

Formula „A merge în pas cu cuceririle RTS sau a pieri”, apreciată la început de mulți ca exagerată și avînd un pronunțat caracter alarmist, își dovedește justetea vizînd o realitate încă nebanuită în întreaga ei sferă de acțiune posibilă și mai peste tot în lume, inclusiv în țările analizate în studiile publicate în acest număr, acest lucru a fost pe deplin conștientizat și se iau măsuri corespunzătoare. Dacă țelul este același — dezvoltare și concordanță cu RTS — mijloacele de acedare diferă, în funcție de condițiile locale, ca și căile care stau la îndemînă, prioritățile avute în vedere.

Dezvoltarea de dragul dezvoltării nu are sens și nu există. Ea este premisa esențială în atingerea altor scopuri, unele declarate, altele sugerate. Istoria secolului nostru, de exemplu, arată că deseori echilibrul politic din această regiune a fost rupt și a dus la conflicte lungi și singeroase, iar puterea economic-industrială a jucat un rol ce nu poate fi neglijat.

În prezent, lucrurile se prezintă altfel, pe primul plan a trecut competiția economică tot mai acerbă dusă pentru cîștigarea de noi piețe de desfacere pretutindeni, adică pentru impunerea unor produse manufacturate care să corespundă tuturor parametrilor calitativi, dar pentru atingerea acestor obiective este necesară realizarea suportului științifico-tehnologic suplu și adecvat, în concordanță cu seturile valorice dominante pe plan local.

Experiențele prin care trec țările respective, după cum demonstrează și studiile din acest număr al revistei, sînt edificatoare. Întinderea și profunzimea lor nu sînt egale, lucru normal, deoarece în fiecare caz s-a pornit de la altă situație concretă.

Unde și în ce ritm se va ajunge, dacă se va ajunge, la scopul dorit — sînt probleme rămase deschise și cărora doar viitorul le va da un răspuns adecvat.

Dinu Teohnici

„Revista de Estudios Políticos”, nr. 54 (Nueva época),
noviembre—diciembre, 1986

Revista de Studii Politice este editată de Centrul de Studii Constituționale din Madrid și are o apariție anuală de șase numere. Consiliul de conducere al revistei informează cititorii că cercul de autori care publică în „Revista de Estudios Políticos” este mult mai larg și nu se rezumă doar la cercetătorii Centrului de Studii Constituționale.

Numărul pe care îl prezentăm este dedicat studiilor politice ale unor cercetători de renume mondial în privința raporturilor dintre epistemologie și știința politică, precum și cercetărilor privind dinamica autoritarismului într-o perspectivă comparativă și sînt semnate de profesori universitari de specialitate din Italia, Spania, Chile, Portugalia etc.

Italianul Domenico Fisichella publică un amplu studiu, tradus de Gerardo A. Meil Landwerlin, intitulat *Epistemologia și știința politică*.

Studiul analizează continuitatea și discontinuitatea problemelor acestor cercetări, găsește un numitor comun, criteriu de demarcare și unificare, cercetează schimbările acumulate în știință, relațiile între teoriile existente în acest domeniu, pe bază de raționalitate operativă și la dimensiunile culturale actuale.

Cercetînd știința în realitatea structurală, autorul, pe baza unei vaste bibliografii în care sînt expuse critic opiniile științifice ale lui K. R. Popper, I. Lakatos, T. S. Kuhn, G. Sartori, M. Weber, B. Croce, făcînd referiri și la operele lui Marx și Engels, reușește să aducă noi determinări care prezintă interes pentru viața științifică și lupta de idei din domeniul științelor sociale.

E. G. H. Joffe prezintă unele aspecte ale *Federalismului și minorităților în țările din Orientul Mijlociu și din nordul Africii* — zonă fierbinte pentru cercetătorii contemporani.

Văzînd islamul într-o perspectivă temporală, în confruntare cu ideologia europeană despre spațiul geografic analizat, autorul cercetează „naționalismul arab” și „statul-națiune”, făcînd ample incursiuni în istoria zbuciumată din zonă îndeosebi sub aspectul răspunsului minorităților la tendințele de federalism care sînt cercetate de autor.

Marc Carrillo în studiul său aduce problema opiniilor din presă ca formă de autocontrol și face unele referiri la relațiile dintre propunerile și prejudecățile existente în Spania. În esență el vede dreptul la informare ca un cap de pod al teoriei liberale asupra libertății presei.

Carlos Huneeus studiază *Dinamica noului autoritarism în Chile* într-o perspectivă comparativă, expunînd trei strategii de aplanare a conflictului într-un regim autoritar cum este cel din Chile. Autorul reușește să convingă asupra unor perspective reale în viața politică chiliană.

La rubrica „Note” Ferrán Requejo Coll este prezent cu *Statul social și teoria critică*, Matilde Gurrera Roig cu *Pluralismul lingvistic din Belgia*, iar F. Nuñez Jiménez și M. López Coira cu *Exaltare și eclipsă la generalul Polavieja față de Filipine*.

La rubrica „Critici și documentație” Manuel Moreno Alonso prezintă „Confesiunile politice ale lui Agustín de Argüelles”, care a avut un rol important în politica externă spaniolă din prima parte a secolului XIX.

La „Recenzii” sînt prezentate cărțile lui Giancarlo Ròlla, *Orientarea politică și Tribunalul Constituțional*; Gurutz Jáuregui, *Comunitățile autonome și relațiile internaționale*.

În continuare se prezintă unele note de lectură asupra unor cărți care tratează relațiile anglo-spaniole între 1833—1885, războiul civil din 1936 din Spania, despre libertățile economice și drepturile fundamentale în sistemul comunitar vest-european, unele aspecte privind instituțiile militare în statul contemporan, referiri la raporturile Spania — N.A.T.O. și cartea lui Niklas Luhman, „*Iluminismul sociologic*” (1983), o carte care constituie o contribuție notabilă asupra formării unei teorii moderne în acest domeniu.

În ansamblu revista prezentată constituie o publicație care merită să intre în circuitul valorilor cercetate de oameni de știință români cu preluări critice, adecvate, întrucât fenomenele studiate și redată în paginile acestei reviste sînt prezentate în mod original, deseori contradictoriu datorită orientărilor diferite pe care le au cei publicați, oferind totuși informații de larg interes și de mare utilitate pentru cercetătorii români.

Gheorghe Stroe